

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA IJODIY TASAVVURNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Halimova Fazilat Hakim qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Ta’lim tarbiya nazariyasi va metodikasi 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: Turayeva Gulnoza Ergashevna

Pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirishning nazariy asoslari sun’iy intellekt bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Ijodiy tasavvur bolaning mavjud bilim, tajriba, obraz va hissiy kechinmalari asosida yangi fikr, voqea, tasvir, yechim yoki badiiy obraz yaratish qobiliyatidir. Boshlang‘ich sinf davri ijodiy tasavvurni shakllantirish uchun eng qulay bosqich hisoblanadi, chunki bu yoshda o‘quvchilarning obrazli tafakkuri, fantaziyasi, nutqiy faolligi va qiziquvchanligi jadal rivojlanadi. Maqolada ijodiy tasavvur tushunchasi, uning psixologik-pedagogik mohiyati, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlari, ijodiy fikrlash jarayoni hamda ijodiy tasavvurni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari yoritiladi. Sun’iy intellekt bu jarayonda tayyor javob beruvchi vosita emas, balki ijodiy savollar, obrazli vaziyatlar, hikoya boshlanishlari va individual topshiriqlar yaratishga yordam beruvchi metodik yordamchi sifatida talqin qilinadi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, ijodiy tasavvur, sun’iy intellekt, kreativlik, obrazli tafakkur, fantaziya, ijodiy fikrlash, pedagogik shart-sharoit, yosh xususiyatlari, innovatsion ta’lim.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING CREATIVE IMAGINATION IN PRIMARY GRADES

Halimova Fazilat Hakim qizi

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing, 1st year

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Scientific supervisor: Turayeva Gulnoza Ergashevna

PhD in Pedagogical Sciences

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of developing creative imagination in primary grades in connection with artificial intelligence. Creative imagination is the child’s ability to create a new idea, event, image, solution, or artistic character based on existing knowledge, experience, images, and emotional impressions. The primary school period is considered the most favorable stage for developing creative imagination, because at this age pupils’ figurative thinking, fantasy, speech activity, and curiosity develop rapidly. The article highlights the concept of creative imagination, its psychological and pedagogical essence, the age characteristics of primary school pupils, the process of creative thinking, and the pedagogical conditions for developing creative imagination. Artificial intelligence is interpreted not as a tool that provides ready-made answers, but as a methodological assistant that helps create creative questions, figurative situations, story beginnings, and individualized tasks.

Keywords: primary education, creative imagination, artificial intelligence, creativity, figurative thinking, fantasy, creative thinking, pedagogical conditions, age characteristics, innovative education.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ВООБРАЖЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Халимова Фазилат Хаким кизи

Термезский университет экономики и сервиса

магистрант 1-го курса специальности

«Теория и методика образования и воспитания»

Научный руководитель: Тураева Гулноза Эргашевна

доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы развития творческого воображения в начальных классах во взаимосвязи с искусственным интеллектом. Творческое воображение представляет собой способность ребенка создавать новую мысль, событие, образ,

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

решение или художественный образ на основе имеющихся знаний, опыта, образов и эмоциональных переживаний. Период начального обучения считается наиболее благоприятным этапом для формирования творческого воображения, поскольку в этом возрасте интенсивно развиваются образное мышление, фантазия, речевая активность и любознательность учащихся. В статье освещаются понятие творческого воображения, его психолого-педагогическая сущность, возрастные особенности учащихся начальных классов, процесс творческого мышления, а также педагогические условия развития творческого воображения. Искусственный интеллект рассматривается не как средство, предоставляющее готовые ответы, а как методический помощник, способствующий созданию творческих вопросов, образных ситуаций, начал рассказов и индивидуальных заданий.

Ключевые слова: начальное образование, творческое воображение, искусственный интеллект, креативность, образное мышление, фантазия, творческое мышление, педагогические условия, возрастные особенности, инновационное образование.

Kirish

Boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish zamonaviy ta‘limning muhim vazifalaridan biridir. Chunki bugungi ta‘lim jarayonida o‘quvchidan faqat tayyor bilimlarni eslab qolish emas, balki o‘z fikrini bildirish, yangi g‘oya ilgari surish, mavjud vaziyatga boshqacha qarash va mustaqil yechim topish talab qilinadi. Ijodiy tasavvur ana shu jarayonning ichki psixologik tayanchidir.

Bola tasavvur orqali ko‘rgan, eshitgan va his qilgan narsalarini qayta ishlaydi. U oddiy rasm asosida hikoya tuzadi, ertakni davom ettiradi, qahramonga yangi vazifa beradi, tabiat hodisasini obrazli tasvirlaydi yoki muammoli vaziyatga o‘ziga xos yechim taklif qiladi. Bu faoliyatlar bolaning nutqini, tafakkurini, hissiy dunyosini va mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.

Sun‘iy intellektning ta‘limga kirib kelishi ijodiy tasavvurni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. AI yordamida o‘qituvchi o‘quvchilarning yoshiga mos ijodiy topshiriqlar, hikoya boshlanishlari, rolli vaziyatlar, obrazli savollar va differensial mashqlar ishlab chiqishi mumkin. Lekin bu jarayonda muhim chegara bor: sun‘iy intellekt bolaning o‘rniga ijod qilmasligi kerak. Agar

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

o‘quvchi AI tayyorlagan hikoya yoki javobni ko‘chirsa, ijodiy tasavvur rivojlanmaydi. Demak, AI ijodiy jarayonni boshlovchi, yo‘naltiruvchi va boyituvchi vosita bo‘lishi kerak.

Metodologiya

Maqola nazariy-tahliliy va pedagogik-metodik yondashuv asosida yozildi. Tahlilda ijodiy tasavvur tushunchasi, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining psixologik xususiyatlari, ijodiy fikrlash jarayonining tarkibiy qismlari va ijodiy tasavvurni rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik shart-sharoitlar ko‘rib chiqildi.

Tadqiqot quyidagi savollar asosida olib borildi: ijodiy tasavvur nima va uning psixologik-pedagogik mohiyati nimadan iborat? Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlari ijodiy fikrlashga qanday ta’sir qiladi? Ijodiy tasavvurni rivojlantirish uchun qanday pedagogik muhit zarur? Sun’iy intellekt bu jarayonda qanday metodik vazifani bajarishi mumkin?

Ijodiy tasavvur quyidagi tarkibiy qismlar asosida tahlil qilindi: obrazli idrok, assotsiativ fikrlash, fantaziya, muqobil yechim topish, yangi obraz yaratish, nutqiy ifoda va mustaqil ijodiy mahsulot yaratish. Sun’iy intellekt esa ushbu komponentlarni faollashtirishga yordam beruvchi texnologik-metodik vosita sifatida baholandi.

Natijalar

1.1. Ijodiy tasavvur tushunchasi va uning psixologik-pedagogik mohiyati

Ijodiy tasavvur — bu bolaning avvalgi tajribasi, bilimlari, kuzatuvlari va hissiy taassurotlari asosida yangi obraz, voqea, fikr yoki yechim yaratish qobiliyatidir. Oddiy tasavvur mavjud obrazlarni eslash bilan bog‘liq bo‘lsa, ijodiy tasavvur ularni qayta tashkil etadi, o‘zgartiradi va yangicha shaklga keltiradi. Masalan, bola daraxtni ko‘radi. Oddiy tasavvurda u daraxt shaklini eslaydi. Ijodiy tasavvurda esa “agar daraxt gapira olsa, bolalarga nima der edi?” degan savolga javob yaratadi.

Psixologik jihatdan ijodiy tasavvur xotira, idrok, tafakkur, hissiyot va nutq bilan bog‘liq. Bola oldin ko‘rgan narsalarini eslaydi, ularni o‘z hissiy tajribasi bilan boyitadi, keyin esa yangi shaklda ifodalaydi. Pedagogik jihatdan esa ijodiy tasavvur o‘quvchining mustaqil fikrlashi, nutqiy faolligi, ijodiy topshiriqlarni bajarishi va muammoli vaziyatlarga yangicha yondashuvida namoyon bo‘ladi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Sun’iy intellekt ijodiy tasavvurni rivojlantirishda yordam berishi mumkin. Masalan, o‘qituvchi AI yordamida “gapiradigan kitob”, “yo‘qolgan ranglar shahri”, “bulutlar maktabi” kabi obrazli mavzular yaratishi mumkin. Lekin AI beradigan material tayyor ijodiy mahsulot emas, o‘quvchini davom ettirishga undovchi boshlang‘ich turtki bo‘lishi kerak.

1.2. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlari va ijodiy fikrlash jarayoni

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari obrazli tafakkurga moyil bo‘ladi. Ular mavhum tushunchalardan ko‘ra ko‘rgazmali, hayotiy va hissiy obrazlar orqali yaxshiroq fikrlaydi. Shu sababli rasm, ertak, o‘yin, tabiat manzarasi, qahramon, buyum, rang va harakat ijodiy tasavvurni faollashtirishda kuchli vosita hisoblanadi.

Bu yoshdagi bolalarda qiziquvchanlik kuchli bo‘ladi. Ular “nima uchun?”, “qanday?”, “agar boshqacha bo‘lsa-chi?” kabi savollar orqali dunyoni anglaydi. O‘qituvchi bu tabiiy qiziquvchanlikni to‘g‘ri yo‘naltirsa, ijodiy fikrlash rivojlanadi. Agar dars faqat tayyor javobni topishga qaratilsa, bola mustaqil fikrlashdan ko‘ra yodlashga odatlanadi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchisida ijodiy fikrlash bosqichma-bosqich shakllanadi. Avval bola tayyor obrazni tasvirlaydi. Keyin uni o‘zgartiradi. So‘ng yangi voqea yaratadi. Masalan, birinchi bosqichda o‘quvchi rasmda nima borligini aytadi. Ikkinchi bosqichda rasmda ko‘rinmayotgan voqeani taxmin qiladi. Uchinchi bosqichda shu rasm asosida mustaqil hikoya tuzadi.

Sun’iy intellekt bu bosqichlarda turli darajadagi topshiriqlar yaratishga yordam beradi. Sustroq o‘quvchiga tayanch so‘zlar bilan hikoya tuzish, faol o‘quvchiga esa ochiq yakunli ijodiy vazifa berish mumkin. Biroq har ikki holatda ham o‘quvchining shaxsiy fikri asosiy o‘rinda turishi kerak.

1.3. Ijodiy tasavvurni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari

Ijodiy tasavvurni rivojlantirish uchun birinchi shart — erkin va xavfsiz fikrlash muhiti. O‘quvchi xato qilishdan qo‘rqsa, kulgiga qolishdan cho‘chisa yoki faqat “bitta to‘g‘ri javob” kutayotgan muhitda bo‘lsa, ijodiy fikr bildirmaydi. Shuning uchun o‘qituvchi har xil javoblarni tinglashi, savollar orqali aniqlashtirishi va bolani o‘z fikrini asoslashga undashi zarur.

Ikkinchi shart — obrazli va ko‘rgazmali materiallardan foydalanish. Rasm, hikoya, ertak, video, predmet, tabiat kuzatuv, musiqa va rolli vaziyatlar bolaning tasavvurini uyg‘otadi. Masalan, “Sehrli

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

qalam”, “Yomg‘ir tomchisining sayohati”, “Maktabdagi gapiradigan eshik” kabi topshiriqlar o‘quvchini yangicha voqea yaratishga undaydi.

Muhokama

Ijodiy tasavvurni rivojlantirishda eng katta xato — boladan tayyor qolipdagi javobni kutishdir. Agar barcha o‘quvchilar bir xil hikoya tuzsa, bir xil xulosa aytsa yoki bir xil rasm chizsa, bu ijodkorlik emas, taqliddir. Ijodiy tasavvur uchun farqli fikr, yangi obraz va mustaqil yondashuvga joy bo‘lishi kerak.

Sun‘iy intellektdan foydalanishda ham shu xavf mavjud. AI chiroyli matn, qiziqarli ertak yoki mukammal javob yaratib berishi mumkin. Lekin bu o‘quvchi ijod qilganini anglatmaydi. O‘quvchining ijodiy rivojlanishi jarayonda ko‘rinadi: u qanday savol berdi, qanday taxmin qildi, qanday davom ettirdi, qanday obraz yaratdi. Shuning uchun baholashda faqat yakuniy mahsulot emas, ijodiy jarayon ham hisobga olinishi kerak.

Ijodiy tasavvur faqat iqtidorli bolalar uchun emas. Har bir o‘quvchida tasavvur mavjud, lekin uni ochish uchun mos pedagogik sharoit kerak. Ayrim bolalar tez fikr bildiradi, boshqalari ko‘proq vaqt talab qiladi. Ayrimlari rasm orqali, boshqalari og‘zaki hikoya orqali, yana boshqalari rolli o‘yin orqali o‘z tasavvurini namoyon qiladi. Shuning uchun o‘qituvchi topshiriqlarni xilma-xil tashkil qilishi lozim.

Xulosa

Boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish o‘quvchining tafakkuri, nutqi, emotsional dunyosi va mustaqil fikrlashini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ijodiy tasavvur mavjud obrazlar asosida yangi fikr, voqea, yechim va badiiy ifoda yaratish qobiliyatidir.

Bu jarayon o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos, obrazli, o‘yinli, erkin va bosqichma-bosqich tashkil etilganda samarali bo‘ladi. Sun‘iy intellekt esa ijodiy topshiriqlar yaratish va darsni boyitishda foydali yordamchi vosita bo‘lishi mumkin. Ammo AI bolaning o‘rniga ijod qilmasligi kerak.

Demak, ijodiy tasavvurni rivojlantirishda asosiy mezon — texnologiyaning o‘zi emas, o‘quvchining mustaqil fikrlashi, obraz yaratishi va ijodiy faoliyatda faol ishtirok etishidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Toshkent, 2020.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

2. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. Toshkent.
3. Vygotskiy L.S. Voobrajenie i tvorchestvo v detskom vozraste. Moskva.
4. Torrance E.P. Creativity and Education. New York.
5. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent.
6. Ishmuhamedov R. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent.
7. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers.